

ŽIDOVSKÝ SPÔSOB POCHOVÁVANIA

PRED SMRŤOU

Podľa judaizmu chorý človek nemá byť v chorobe a v smrti sám. O to sa starajú blízni chorého alebo tradične pohrebné bratstvo, hebrejsky nazývané Chevra kadiša de-gomle chasadim (Sväté bratstvo tých, ktorí vykonávajú skutky milosrdenstva), skrátene sa používa Chevra kadiša. Dobrovoľný spolok v rámci žilinskej židovskej komunity vznikol roku 1865. Staral sa o nemajetných, chorých, ťažko chorých a umierajúcich. Poskytoval útechu chorým, predovšetkým zariadil prevažnú časť povinností, ktoré súviseli s úmrtím človeka, rituálnu očistu (tohora), uloženie do truhly, sprevádzanie na cintorín a pochovanie mŕtveho. Pokiaľ bolo úmrtie chorého nevyhnutné, pohrebné bratstvo zostalo stále pri ňom. Veľmi dôležitou úlohou bratstva Chevra kadiša bolo vypočuť priznanie hriechu umierajúceho, ktorý ako posledné svoje slová predniesol jednu z najdôležitejších modlitieb judaizmu - Šma Jisrael (Počuj Izrael) (1).

PRÍPRAVA NA POHREB

Keď človek zomrie, býva zvykom položiť jeho telo na zem, prikryť plachtou a pri jeho hlave mu zapáliť sviecu. Keď členovia bratstva oznámia úmrtie, ich úlohou je vykopať hrob a vyrobiť truhlu z neohobľovaných dosiek. Prichádza chvíľa, kedy bratstvo umýva telo zomrelého. Tento krok sa nazýva tohora (1). Tu platí zásada, že umývanie tela muža patrí len mužom a umývanie žien len ženám. Umývanie nebohého sprevádzajú modlitby, ktoré sú zložené z veršov biblie. Na umývanie tela sa používa teplá voda s rozmiešaným vajcom, ako symbolom života. Súčasťou tohory je aj čistenie nechťov a česanie vlasov, pri ktorých sa používajú špeciálne strieborné nástroje. Na konci očisty telo pokropia vínom. Potom je mŕtvy oblečený do zvláštnych nohavíc, košele, ponožiek, čiapky, rubáša a pásky. Úmrtné oblečenie sa súhrnne nazýva tachrichin a je vyrobené z bieleho plátna. Muži majú na sebe navyše modlitebný šál – talit (2). Judaizmus určuje, že sa do truhly nesmú vkladať šperky ani kvety a nesmie byť rozdiel medzi bohatým a chudobným. Všetci pochovaní bez výnimky majú rovnaké oblečenie a z rovnakého dôvodu sa nehobľujú dosky, z ktorých sa vyrába truhla.

POHREB

Podľa židovského zákona má byť pohreb čo najskôr, najlepšie ešte v ten deň, kedy došlo k úmrtiu, a tak pohreb začína obvykle hneď po príprave. Ďalším židovským zvykom je, že si blízki príbuzní ešte pred obradom natrhnú oblečenie, ako výraz smútku. Prvá časť pohrebu je nazvaná Ciduk ha-din, čo znamená ospravedlnenie súdu, pri ktorom kantor spieva modlitbu, ako uznanie Božej spravodlivosti a zmierenia s jeho súdom. Potom nasleduje smútočná reč (hesped), ktorú prednáša rabín. Potom sa zoradí sprievod: hodnostár pohrebného bratstva s pokladničkou na milodary ide ako prvý, za ním najbližší príbuzní zomrelého, po nich máry, ďalej predstavenstvo bratstva a rabín a po nich nasledujú ostatní zúčastnení. Najskôr muži a až posledné ženy. To ale platilo v minulosti, dnes väčšina muži a ženy idú spolu. Pri ceste k hrobu kantor sedemkrát prednese žalm 91. Keď sa truhla spustí do hrobu, každý z prítomných na ňu vysype tri lopatky hlíny. Posledná fáza obradu sa odohráva v synagóge, niekedy mimoriadne pri hrobe. Zúčastnení sa najskôr modlia žalm 49, potom niektorý z mužských príbuzných predrečnieva modlitbu Kadiš. Pri odchode si všetci rituálne umyjú ruky a tradíciou je, že priatelia pozvú pozostalých na hostinu útechy.

OBDOBIE SMÚTKU

Pre najbližších príbuzných platí, že by prvých sedem dní nemali vôbec vychádzať z domu, pracovať a mali by sedieť na zemi, alebo na nízkych stoličkách. Tento týždeň najväčšieho smútku sa nazýva šiva. Potom nasleduje etapa, ktorej sa vraví šlošim a trvá tridsať dní (vrátane šivy). Podmienky zachovania smútku sú pri nej o niečo miernejšie, než pri prvom období. Pokiaľ ale zomrie rodič, manžel či manželka trvá obdobie najväčšieho smútku celý rok. Jedenásť mesiacov po pohrebe sa pri bohoslužbách číta Kadiš jetomin - Kadiš sirotkú. Každý rok je tiež zvykom zapalovať spomienkovú sviecu na výročie smrti (jahrzeit), ktorý sa vypočítava podľa jahrzeitovej tabuľky. Svieca má horieť celých 24 hodín. V priebehu roka sa vyjadruje ešte niekoľkokrát úcta zomrelým, pri posledných dňoch pútnických sviatkov, pri Jom Kipuru (Dni Zmierenia) a Roš ha-šana a pri pôstnych dňoch. Dvanásť mesiacov po obrade sa vztyčuje na hrobe náhrobok.

Vysvetlivky:

(1) **Tohora** je rituálna čistota. Tohora bola v období prvého a druhého Chrámu nutná pre náboženské úkony. Rituálnu očistu v mikve je nutné vykonať v prípade, že sa človek stal rituálne nečistým - tum'a. V súčasnosti podstupujú rituálnu očistu ženy po období menštruácie a po pôrode. Dnes znamená tohora tiež obrad omývania a úpravy mŕtveho tela pred pohrebom, ktoré zabezpečuje chevra kadiša.

(2) **Talit** je modlitebný plášť, ktorý používajú muži starší ako 13 rokov pri modlitbách. Má rozmery od 120 x 45 cm až do 200 x 120 cm. Väčšinou býva biely s modrými pásmi a na jeho okraji sa nachádzajú strapce, ktoré sa volajú cicit. Muži ho nosia pod odevom alebo na ňom. Jeho nosenie je predpísané z Tóry. Používa sa pri rannej a večernej modlitbe. Pri rannom čítaní Šema Jisrael (Počuj Izrael) sa uchopí plášť do ruky a pri každom vyslovení slova sa pobožká. Pri návšteve synagógy nesmie nežid na seba navliecť talit, ktoré sú tam voľne položené pre tých, ktorí si zabudli priniesť svoj vlastný. Ale na strane druhej sa vyžaduje, aby nežidovskí návštevníci mali prikrývku na hlave (kipa).

Zdroj: www.zilina-gallery.sk